Un periplu brahmsian cu Remus Manoleanu

(Grigore Constantinescu – 23 ianuarie 2013)

Pentru recitalul său anual la Ateneul Român, Remus Manoleanu și-a propus un subiect care, sub arcada personalității lui Johannes Brahms, să ne conducă spre o altă cunoaștere, decât cea cu care suntem obișnuiți, a muzicii marelui romantic: creația pianistică între repere existențiale. Firește, simfonismul brahmsian a determinat cutuma unor apropieri mai prudente a publicului față de ceea ce a însemnat, în secolul pianisticii spectaculoase, orientarea spre lumea sonatei moștenite de la Beethoven. În anii tinereții sale, Brahms pășea cu forța vieții încă netrăite, spre construcția conştient personalizată a asumării acestei moşteniri. Se deosebea în mod cert de declamația lisztiană, valurile emoționale chopiniene sau lecturile cu tente filozofice schumanniene. Și-a dorit altceva, asumându-și la acea vârstă, ce încheia primele două decenii, care marcau începuturile, traversarea descoperirilor proprii, purtând de la Hamburg la Viena, drept platoșă, claviatura. Ne spune Remus Manoleanu, cântând cea de a treia **Sonată în fa minor op.5**, ce a însemnat pentru artist argumentul unei prime părți de Allegro moderato cu care poate începe o epopee, pe ritm de cavalcadă şi stare de tensiune vizibilă, evitând orice concluzie grăbită, în scrutarea viitorului. Este de presupus că debutul **Sonatei a treia** reprezenta pentru interpret o identificare a intențiilor componistice cu propria trăire. Pianistul a avut nevoie de un „respiro" ca să continue. S-a adresat celor care îl ascultau, pentru a spune ce va urma: contrastul cu muzica unei nocturne lirice dedicate „iubitei de departe". Poate nu greșim întrezărind, în superba visare a derulării rostirilor poetice, acel viitor al orizontului ce avea să se deschidă mult mai târziu, urmărind stăruitor imaginea sentimentului. Se spune că această „înserare cu clar de lună" a fost inspiratoare pentru Wagner, în realizarea meditației lui Hans Sachs din **Maeștrii cântăreți**. Remus Manoleanu și-a mărturisit atașamentul pentru asemenea comuniuni dăruite prin atingerea clapei, prin sunetul trecând, din aproape în aproape, de la un vers la alt vers, în ultimele măsuri cu înțelesul de suspin prelungit. De-abia cu Schezoul ce a urmat, s-a văzut cum monumentala **Sonată** a lui Brahms se construiește după un plan ce depășește succesiunea. Căci simetrica amplasare a revenirilor energice, între două poeme lente, alcătuind echilibrul boltei prin impunătorul Allegro energico cu ecouri schumanniene, și-a explicat rosturile în interpretare. O „privire înapoi" intonează în Intermezzo amintirea clarului de lună revelat tânărului adolescent care a intuit vibrația și sentimentul. Desigur, **Sonata** nu se putea încheia astfel, dramaturgia muzicală aşteptând rezolvarea celor spuse la început. Compozitorul și interpretul lasă fuga plină de vitalitate a cavalcadei să-și împlinească menirea inițială, înaintând de la Allegro la Piu presto. Arhitectura este astfel împlinită, romanul muzical citit de interpret parcurge ultima filă, după care nu mai urmează nimic.

Sau, ce ar fi putut urma? Iată răspunsul prin felul personal în care a fost gândit acest recital. Remus Manoleanu, părăsind cutezanța adolescenței brahmsiene, deschide capitolul meditațiilor maturității, altfel spus acele file de jurnal cu „muzică pentru eul singur", reprezentată de sensibilitatea calmă din misterul unor **Intermezzi** compuse, față de Sonate, patruzeci de ani mai târziu. Aici, artistul nu mai comunică celorlalți, ci lasă gândul să dăinuie în căușul propriilor amintiri.

Intenția lui Remus Manoleanu a fost, cred, să privească spre trecut – și el, și compozitorul – asumând consecința trăirilor. Impresionantă concluzie spre acel „alt" Brahms pe care ni l-a dăruit, cel care, dincolo de simfonii și concerte, și-a început și și-a încheiat viața cântând și compunând

pentru partenerul său fidel, pianul. Remus Manoleanu a împlinit astfel un proiect mai puțin obișnuit, o mărturisire care ni-l apropie, ca artist capabil să iubească miracolul sonor al pianului Steinway pe care a cântat, pentru noi, la Ateneu.